

DRUMUL SPRE
SOARE-RĂSARE

Ioana Nicolaie este poetă și prozatoare. A câștigat numeroase premii literare. A publicat șase romane, cinci volume de versuri și unsprezece cărți pentru copii. Romanul *Cartea Reghinei* a fost în 2020 laureat al premiilor Radio România Cultural, Observator Lyceum, Premiul Național de Proză Iași și Premiul Agenția de Carte. *Tot înainte* a fost bestseller Humanitas în 2021 și, în 2022, finalist la Premiul PEN și la Premiile Seneca. *Pelinul negru*, primul roman din ceea ce critica a numit „trilogia nordului“, a primit Premiul pentru proză al revistei *Ateneu*. *Miezul inimii* a fost bestseller Humanitas. *Cerul din burtă* și *O pasăre pe sârmă* au avut și ele parte de aprecieri critice entuziaste. Cele cinci volume de versuri ale autoarei au atras, de asemenea, atenția juriilor literare, unele fiind recompensate cu premii, altele fiind traduse în germană, bulgară și suedeză. A publicat nouă cărți pentru copii cu numele ei și alte două cu pseudonimul Robert Ersten. A fost inclusă în treizeci și șase de volume colective românești și în numeroase reviste și antologii străine. Invitată pentru lecturi și conferințe la multe festivaluri naționale și internaționale de literatură. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România și a PEN România.

IOANA NICOLAIE

DRUMUL SPRE
SOARE-RĂSARE

HUMANITAS

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2024

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Nicolai, Ioana
Drumul spre Soare-Răsare / Ioana Nicolai. –
București: Humanitas, 2024
ISBN 978-973-50-8668-8
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Fratelui meu

*Dați băutură îmbătătoare celui ce este gata
să piară și vin celui cu amărăciune în suflet,
Ca să bea și să uite sărăcia și să nu-și mai
aducă aminte de chinul lui.*

—Pilde 31, 6-7

I

Când am murit, ușa s-a deschis larg și-un glas a zis:

— Hai, ridică-te!

Dar cum să fac asta, dacă sângele încă-mi umplea gura, încă-l simțeam ca o scoarță prin barba nerasă? Cum să mă șterg, să nu mai gălgâie nimic, să nu mă zbat? Cum să nu mai urlu de durere, sunt gata, sunt sătul de viața asta, de ce nu mai crăp odată?

De douăzeci de ani sunt gata! În ecou, mâna mea stângă trage plapuma, căci s-a făcut îngheț în odaie, nu alta. Mâna dreaptă dă să șteargă ceva, de unde venea duhoarea? Doamne, te pomenești că totul s-a sfârșit, ce bucurie! Și că acum aiurez, creierul încă mai merge, trei dâre electrice acolo, trei explozii, trei găini care cotcodăcesc, o punguță cu bani de aur dintr-un film alb-negru, televizorul care, dacă a fost vândut de mine cu șapte ceasuri înainte, n-a mai rămas pornit. O să mă găsească țeapăn, într-o zi sau două, poate sora mea Floarea, care, dacă-i Paștele, o să-mi aducă mâncare. Chiar dacă am urlat, și-am drăcuit-o, și-am fost porcul porcilor, și-am fugit de la ea. Sau poate o să dea de mine Bețiva. Că ea are cheie, intră când vrea, doarme pe unde apucă, odată am găsit-o ghemuită ca un câine pe holul de la intrare. Și n-am mai putut de milă, ce-a ajuns și ea, biata!

Oare în ce zi suntem?

14 aprilie, anul Domnului 2023, la ora 23.58, am știut deodată. În viitor adică. Uite cum am trăit eu până-n îndepărtatul viitor. Astronauții n-au făcut mare lucru, abia dacă au pășit pe Lună. Neil Armstrong... Dar nu mai continui. Mi se face rușine, sunt mort și turui despre programe spațiale. Doamne, dă-mi mie, nebunului, mîntea de pe urmă. Și, când a bubuit, Doamne, în cap, dreptunghiul ușii a început să scadă, s-a făcut ca un geam, ca unul cu bășică de porc pe el, apoi cu hârtie albastră, de cea din care, când eram mic, punea mama la fereastră ca să fie de podoabă, dar să ne și apere de soare. Și dacă? Iar „dacă“ acesta a crescut precum un ciomag și m-a izbit în cap. Durerea mi-a crăpat mai întâi mîntea, după care a dezlegat din lanț spaima. M-a storcit ca pe-un păduche. Căci, prin negrul care se făcuse acum aproape toată ușa, a intrat un diavol. Avea cămașă de piele, vestă verde și-o barbă îngrijită.

— Ridică-te! Mișcă, jigodie! Ești al meu. Abia aștept să te-nfulec. O să te mănânc o dată, de două ori, de-o mie de ori, de câte ori o să-mi vină cheful. Ești proaspăt! Ah! Ce aromă de nou! Ce bunătate!

M-am tras îngrozit, am dat să o iau din loc, să sar pe fereastră, deși întunericul era tot mai mare, să fug oriunde, cât mai departe, dar nici o urmă din mine nu mi-a dat ascultare.

— Ba al meu e, a zis alt diavol, ivit din beznă și el, mic, gras, cu o burtă abia ținută sub bretele.

— De când te așteptam! a continuat el. Brînză bună în burduf de câine. O să scot brînză asta, o s-o gătesc după cum o să am poftă, o să te storc și-o să te dau prin mașina de tocat, o să fac chifteluțe, și găluște, și prăjituri, și ce-o să mi se mai ceară. Că-n localul meu totu-i proaspăt și *à la carte*. Am vad bun, tocmai pe la Vama a Zecea. Am căutare. Iar din burduf o să-mi fac preș pentru o veșnicie.

Am dat să mă smulg din toate puterile, să mă-ntorc cu fața-n jos în patul plin de spurcăciune, să trec prin vomă,

să mă fac una cu salteaua, cu podeaua și să dispar în pământ, la mulți stânjeni, unde ești lăsat să putrezești și să uiți. Dar n-a ieșit din mine decât un urlat de groază. Mă așteptasem la multe, să crapi ca ultimul om nu-i de ici-colo, dar apoi să nimerești în așa ceva? Și nu mă pot freca la ochi, căci negrul bolborosește, e tot mai mare. Și din el, în colțurile încăperii, începe o viermuială îngrozitoare. Totul se mișcă, din tavan picură stropi de păcură, care ard mai abitir ca acidul.

— Nțț! a zis un al treilea, un tinerel spilcuit.

De unde apăruse?

— Al meu e! Că n-am muncit degeaba. Știu că toți i-ați dat târcoale, și voi, și haita aia de desperați care s-a strâns deja la ușă. Imbecilii ăia care sâsâie ca șerpuii, de parcă am fi primitivi. Mușcă precum șobolanii, sparg țestele cu copita. Câte ceva v-o datora și vouă, dar mie trebuie să-mi plătească mai mult. Îl întărat de trei zile. I-am găsit client pentru televizor, i-am făcut rost de bani, de sticle, de... Hai, fiți civilizați și ieșiți afară! O să-i smulg unghie după unghie, după dinte, după deget, după unghie și tot așa pentru tot răul pe care l-a făcut. Nu mă distrează treaba asta, dar ce să fac dacă storc suferință ca nimeni altul? Am clește infectat cu de toate. Numai bun de prins și spart și zdrobit și..., ah, ce fălci frumoase! Cât despre dinți, îi vreau pe ăia buni, de tinerețe. Nu colții ăștia de mortăciune. Gemetele sunt licoare, urletele dau tărie. Iar groaza asta, îmm, e sursa mea de adrenalină. Uitați la el! Ce se mai zbate! De parcă ne-ar putea scăpa. Cu gheara asta – și-mi vântură prin fața ochilor cuțitul de sub unghiile tăiate cu grijă – o să te fac apoi feliuțe.

Una ca asta n-am mai putut-o răbda. Dinții au început să-mi clănțâne, burtoiul umflat peste măsură mi s-a zguduit de parcă ar fi fost un dovleac plin de zemuri, picioarele s-au acoperit de varice, negre, unduitoare, iar în brațe mi-au intrat ca niște cârlige de undiță. Diavolii trăgeau de

ele, în trei părți deodată, doar-doar o să mă scoată din mine, o să mă despice, o să mă ia, o să mă împartă. Și poate ar fi reușit dacă nu pătrundea în beznă o ață de lumină. Cea mai subțire, cea mai strălucitoare, cea care trecuse prin gaura de ac rămasă în cadrul ușii, căci o ținuse ascunsă hârtia aceea albastră pe care mama tocmai o cumpăra de la ferometal și era primăvară, și apele bolboroseau în pâraie și izbucnea, cu tot cerul, vremea cea bună.

— Doamne, ai milă de mine! am murmurat. Fie-ți milă de nenorocitul de mine! N-am vrut decât uitarea!

Ața de lumină a încremenit o clipă, apoi a prins miez, și margine, și încă o margine, și-a început să se miște cu mare repeziciune, dând în lături hârtia albastră, rupând dreptunghiul cât cutia de chibrituri, sfâșiindu-l în sus, în jos, în toate părțile, până ușa, inundată de alb, s-a ivit întreagă. Și prin ea au trecut Ei: Cel Alb și Cel Galben.

— Iar ați ajuns înaintea noastră? au strigat împroșcând raze. Cum faceți voi să intrați când încă mai suflă? Și-i băgați în sperieți așa de tare, că nu mai știu ce-i cu ei. Sărmanii, după ce că le e greu, că au de trecut prin atâtea, îi zăpăciți înaintea de drum, doar, doar o să-i înhățați fără împotrivire. Numai că socoteala asta nu-i bună. Faceți loc, hai, afară cu voi!

Și razele s-au întetit, s-au legat în dinți ca de furculiță, de cei trei și-au acoperit ochii. Au pășit înapoi, s-au lipit de pereți, au trecut prin bârne și tencuială și-au căzut de-a berbeleacul dincolo de gard. Îi auzeam cum strigă, furioși și, am știut, puși pe răzbunare.

— E al meu! Îl mănânc! O să vedeți voi, spălăciților!

— Ba-i al meu! Îl fac piftie! Cine vă credeți?

— M-am spetit să-l aduc aici! Vă garantez că nu-mi scapă!

Apoi vocile au scăzut, până s-au șters cu totul. Încă tremuram când Cel Alb a zis:

— Hai, ridică-te, Radu! Ai curaj!

Dar mie nu mi se puteau opri zvâcnirile, uite cum mă-nfățișam Lor, copleșit de neputință și cerșind îndurare.

— Alungă întunericul, curăță locul acesta și ce va urma.
E primul nostru sfat. Ridică-te!

— Nu pot, Doamne, nu-s în stare, am murmurat.

Cel Alb a făcut un pas și vestmântul lui de bunătate și de căldură și de încredere m-a atins numai o clipă. Carnea mi s-a ostoit, mintea mi s-a întors în ea însăși și-am prins cam cât o scamă de putere.

— Sunt mort, Doamne. Nu mă pot ridica.

— Nu ești încă mort, mi-a surâs Cel Alb.

Și eu i-am văzut, prin luciul feței, surâsul.

— Încă mori. Dar nu mai ai mult din asta. Îți cer pentru a treia și ultima oară să te ridici!

— N-am putere, Doamne. Sunt mort!

Și-o umbră de îndoială a căzut peste mine. Cum să se petreacă toate acestea?

— Ești pe o graniță, n-ai pășit mai departe. Trupul dă încă spre timpul tău, cel de care te desparți în clipele acestea. Sufletul însă, ei bine, el scapă de sub vreme. Pe drumul greu care i se arată în față, nu e prezent și trecut. Dar vei afla curând asta. Acum, dacă nu te-ai desprins de unul singur, și-atunci ai fi fost de la început salvat, totuși nu te teme. Cel Galben o să te ajute.

Și Cel Galben a venit lângă patul meu de suferință.

— Fă-ți treaba! i-a zis Cel Alb. A înțeles că singur nu poate. Dar măcar e aici, cu noi, întunecații nu ni l-au putut lua. O să fie greu cu el, ce luptă o să fie!

Cel Galben și-a desfăcut servieta și-a scos din ea o trusă plină de instrumente cilindrice, nu mai mari decât un creion. L-a luat pe cel mai din margine, l-a cercetat o clipă, a verificat butonul de pornire și pe cel de oprire. S-a aplecat apoi peste bietul meu trup, oare de unde să-nceapă?

— Va fi cu durere, a șoptit. Dar nu e altă cale.

O flamă subțire a pătruns prin șoldul meu stâng, i-am simțit arsura, îmi desprindea parcă piciorul de trunchi, m-am cutremurat. O altă flamă, și mai mușcătoare, a intrat

în șoldul din dreapta. Atunci am scăpat primul strigăt. I-au urmat altele, cu o viteză tot mai mare, cu o suferință tot mai mare. Unghia se desprindea de deget, geana de rădăcină, osul parietal de occipital, atriul de ventricul, ficatul de ce nu mai era, rinichiul de uretere, penisul de testicul, limfa de fiecare organ în parte. Movilele de leucocite fumegau sub arsură, în ganglioni fabricile abandonate buibuiau pentru ultima oară. Când a fost, la sfârșit, secționată măduva rahidiană, n-am mai putut suporta durerea și-am sărit în picioare. Cel Galben m-a prins de mână, nu cumva să fug înapoi.

— Gata, Radu! a șoptit El. N-am vrut să suferi. Moartea nu are cel mai bun nume.

— Moartea? Vreți să spuneți că există?

— Eu sunt... Moartea, a zis Cel Galben.

— Firește că-i el, a zâmbit Cel Alb. Deși nu seamănă cu un schelet purtător de coasă, cum citeai tu prin cărțile cu pirați, nu-i așa? Moartea, cum vezi, are truse adaptate de intervenție optimă și e cum nu se poate mai prevenitoare. N-ai fi simțit deloc durere dacă nu ți-ar fi fost teamă. Frica te-a făcut să strigi. Ea a scos urletele din tine. Ține minte: unii trec pragul acesta nespuse de lin. Da, da, ăia, Împăcații. Nici nu-și dau seama. Din păcate, alții nu și-au așternut prea bine. Adică, știi și tu vorba aia, cum îți așterni, așa dormi. Sau ce semeni aia culegi. Sau...

— Vreți să spuneți că...

— „Vrei să spui“, Radu, sunt cel mai apropiat prieten al tău. Și-n situația aceasta, sunt singurul îndrumător. Cel Alb, da, putem păstra numele ăsta. E în regulă. Te știu ca pe buzunarele mele și-o să mă lupt pentru tine. Mă cunoști și tu, doar că nu-ți poți aduce aminte. Te voi însoți în călătorie. Atât cât voi fi lăsat.

— Călătorie? Ce călătorie?

— O, una foarte grea! Iar tu, precum se vede, n-ai mare lucru drept bagaj.

cândva. Mona mai trecuse în câteva rânduri pe la ea și de fiecare dată-i spusese în ce hal decăzusem.

Gara murise odată cu minele, cei mai tineri nu puteau crede că pe-acolo șuieraseră trenurile pentru mai mult de-un secol. Șinele au prins încetul cu încetul rugină, traversele, neîngrijite, au fost năpădite de ierburi, iar în câteva locuri au răsărit mesteceni. Într-o primăvară, după puhoaiile cele crunte din Săptămâna Mare, pe fosta linie ferată a început să curgă, ca un strat subțire la început, un pârau de tină, care, de necrezut, nu s-a mai uscat nici în ziua de Înviere, când a răbufnit soarele, și nici mai târziu, în primăvara și vara secetoasă care-au urmat. Noroiul bolbo-rosea câteodată precum apele minerale, care, dacă n-au mai fost captate, au curs cum au știut ele pe sub pământ, pătrunzând în mai toate beciurile din Văralia.

Acum, când m-au pus în camera care dă și spre Răsărit, și spre Apus deopotrivă, mă năpădește din nou amărăciunea.

— Nu te lăsa prins de ea, îl aud pe Cel Alb. Nu e despărțire care să nu facă o rană.

Preotul a vorbit la priveghi, a spus despre cât de mari mi-au fost păcatele și le-a cerut celor puțini strânși pentru mine tocmai în ziua de Paște să se roage pentru încercat sufletul meu. Ei s-au rugat și, pentru prima oară-n viață, n-am mai pus zăgaz, am plâns amarnic. Am greșit, cât de mult am greșit!

În tunel am trăit mai mult în amurg și foarte rar în câte-o dără de lumină. Când, după zece ani, m-a căutat Andra, că acum crescuse, și era la liceu, și voia să știe ce fac, că-i părea rău că Mona a ținut-o departe de mine, a țâșnit pentru o clipă speranța. Când Maria, sora mea, a zis nu se mai poate, măi Radu, trebuie să-ți plătim datoria la bancă, și-a strâns bani de la toți, și s-a dus Arsenia la ghișeu unde dobânzile la dobânzi se întindeau precum lianele, am zis, ce minune, n-o să mor ca un câine, pe drumuri. Apoi, când m-a mâncat ciroza și mi-au scos în trei

rânduri apa din burtă, Andra a fost lângă mine. Am fost azvârlit de peste tot, n-au vrut să mă primească în nici un loc unde-aș fi putut fi îngrijit, că un bețiv nenorocit ca mine moare de pe-o zi pe alta. Să mă lase, de ce se lupta așa fata mea? Nu vedea că-s dement, terminat, că văd fapteuri înspăimântătoare, că urlu mereu: scoateți străinul ăsta cu seringi și bisturie care-a intrat pe geam? Că am iar burtoiul crescut peste măsură? Că-s rău și rîd și batjocoresc și mă strecor colo după pat unde, ca să fac rău și mai mult, îmi dau pampersul jos și-mi fac nevoile? Că strig după țigări și arunc cu mâncarea în tabloul, singurul pe care-l am, acolo, pe perete? Ies pe fereastră, numai în pijama, și mă târăsc până la bar ca să cer spirt, iar lângă tejghea cad, că nu mă pot ține-n picioare, și mă zbat, de ce zice nu nenorocitul de barman, a uitat că i-am plătit de-atâtea ori și lui băutura? Că toți bănuții mei li i-am dat lui sau Bețivei.

Am crescut copiii de care Bețiva mi-a zis că-s ai mei, dar eu am știut că-s străini. Și nu mi-a păsat, erau copii, le trebuia îngrijire. Iar cât am fost întreg, că nu turnam în mine decât seara, ca să mă pot duce dimineața, chiar dacă mă dureau toate, la slujbă, ei bine, cât nu m-am prefăcut în ultima scursură, nu le-am vrut decât binele. I-am învățat, am încercat să-i fac să priceapă. Am nădăjduit că mezinul are un pic mai multă minte și poate să se ducă chiar la liceu. Mi-am rupt jumătatea nescrisă a unui caiet de jurnal și i-am dat-o lui, ca să-și facă temele și să se străduiască. Degeaba. El, Bețiva sau alții care mi-au intrat apoi cu prietenie în casă mi-au luat jumătatea scrisă a jurnalului și-au înfipt-o-n cui la veceu. S-au șters cu foile, unul după altul, de câte ori au avut trebuință. Să se ducă, eu unul n-am de ce să mă împotrivesc. Și-am răs, și-am chiuit, hai, frate, că ne e bine. Și-am strecurat spirtul prin pâine, și-a ieșit limpede pe partea cealaltă, cât de bună i-a fost ușoara arsură din gură.

În ziua în care am scăpat pentru un timp din tunel, dezalcoolizat și cu o urmă de ficat refăcut în mine, Andra i-a dat telefon Mariei.

— Și-a revenit! Și-a revenit tata! Știe cine sunt, mă recunoaște!

Cum să nu știu? Lumina nu s-a mai mișcat într-o parte și alta, a rămas cum trebuie. Biroul și scaunul, și pachetele cu pampers, și măsuța de pe care Andra îmi dădea să mănânc cu lingura, exact cât e nevoie, proteine mai mult, și-mi pisa medicamentele, ca să le pot înghiți, s-au ivit și ele întregi. După trei luni de pierdere, uite că mă întream și puteam rosti din nou cuvinte. Cu șir.

Oare cât mai rămăsese din mine, acolo, în cap, unde creierul mi s-a făcut pastă? Hai să vedem, a zis Andra. Câte mai știam despre mine? Când m-am născut? Într-o vară, în iulie. Unde m-am născut? În Văralia! Cine-mi sunt părinții? Ana și Damian. Și-apoi, din senin, m-am umplut de Helga. Am văzut într-o clipită insigna aceea străveche. I-am atins cu privirea șuvița de păr auriu pe care a potrivit-o sub cordeluță, oare unde găsise un sarafan bleumarin atât de întunecat? M-am întors din nou la ușa din spatele bisericii lângă care, uite, eu unul am stat toată viața. Și lângă mine a fost ea, ca-n ziua aceea străveche, când ne-am dus să cercetăm Arhiva. În turnul bisericii Sfântul Nicolae din Văralia e și acum Arhiva, pricep deodată. Ea duce în sus, către cerurile către care, chiar fără s-o știe, chiar spurcându-le și nevăzându-le, tânjește-n adâncul sufletului oricare ființă. Pe pământ, totul e trecere și alergare. Dar apoi timpul încremenește și nu e făptură care să nu aibă parte de asta.

În nemișcare, chiar și acum, la urmă, mă găsesc cu Helga, ca atunci când nici nu ieșiserăm din copilărie. Cât mă copleșea iubirea și cum n-o puteam pricepe! Cât mă rușinam de fiecare bătaie mai tare a inimii! Așteptam amândoi, în nemișcare, chiar sub Arhivă. Nici unul nu știe ce va

veni. Minte mi-e bună și nespuse de clară, iar speranța e mai dură ca pirita. Voi izbândi, voi face tot ce mi-e hărăzit pe lume, că nu degeaba mi s-a dat putere și minte, zice Helga. Cât despre ea, ar vrea să se oprească totul, în chiar locul acela, pentru totdeauna. Ea așa o să mă țină minte. Jură. Și se ține de cuvânt, oprește totul. Chiar după ce viața îi trece, chiar la sfârșitul ei din viitor, ea e cu mine, acolo, în Văralia. Fericirea adâncă și curată se naște numai din dragoste. Rămân în nemișcare, cu Helga, și sunt cum nu se poate mai fericit.

Când i se sfârșește unui om viața? îmi intră de nicăieri în cap. Nu când moare. Ci când, pe neașteptate, se-ntâmplă ceva care-l scoate din drum, îl aruncă-n cine știe ce hățșuri, îl dă de-a berbeleacul. Mie mi s-a sfârșit, mare parte din ea, când a dispărut Helga. Câți oameni, deși vii, trăiesc ca și cum nu ar trăi? Dar eu, păcătosul, m-am crezut mai cu moț și n-am putut îndura. Am cerut moartea, am luptat peste douăzeci de ani pentru ea. Și când, dezalcoolizat, m-am pus încetul cu încetul pe picioare, am priceput că mintea nu-mi mai era deloc cum o știam. Scrisul nu se mai așeza bine. Cu greu mi-am putut transcrie, de pe foi risipite, din resturi de caiete, bieteile poezii. La numărătoare, mi-au ieșit mai puțin de două sute. Când mă gândesc că-n jumătatea de veac petrecută pe pământ am scris poate mii de pagini. Și toate au ajuns cenușă, sau mizerie, sau cea mai cruntă uitare.

Acum, dacă am ieșit pentru un timp din tunel, mă copeșește totul, mă amuțește, mă cuprinde spaima. Tac tot mai mult, noroc cu caietele astea în care scriu disperat, ca să nu uit. Dictatul de la Viena, cântăreți americani, *Pelinul negru*, o carte pe care a scris-o chiar sora mea, Arsenia, Cernobîl, împărați romani, Ludovic XIV, Oliver Twist, regele Mihai. Așa. Arthur Rimbaud. Și François Rabelais, pardon, Alcofibras Nasier. Și *Aer cu diamante*, și *Orbirea*, și câțiva poeți de la New York. Și, de necrezut, pe pagina a noua din caietul al doilea, notez, cu greutate: „Adevăr

zic ție că astăzi vei fi cu Mine în rai“ (Luca 23, 43). Asta i-a spus Cristos tâlharului celui bun, răstignit alături de El, pe cruce, în ziua suferinței celei mai mari. În ceasul morții, trupul se lasă în urmă, iar sufletul pornește fie spre rai, fie spre iad. De ce-a zis Isus Cristos *astăzi*? Ce-ar trebui să se înțeleagă prin cuvântul *astăzi*? Și cum s-ar putea lega el de ceea ce urmează după moarte? Are acest *astăzi* de-a face cu vămile văzduhului sau cu *a treia, a noua* și *a patruzeccea zi* după moarte? Ei bine, dacă-n lumea biologică există timp fragmentat în secunde, minute, zile și ani, când e lăsată-n urmă alcătuirea de carne se pătrunde în veșnicie. Iar veșnicia e de două feluri: luminoasă sau întunecată. *Aastăzi* rostit de Isus nu se referă la timpul obișnuit, ci la ieșirea din timp. La veșnicie.

Apoi, în alt loc, după formații pop din anii '80, și bancuri pe care nu vreau să le uit, și *Imagine*, de John Lennon, în caietul al doilea, către sfârșit, scriu despre cât de mult contează o conștiință curată. Nu doar în timpul vieții, ci și mai târziu, căci nimeni n-ar putea spune dacă nu cumva, la sfârșit, chiar ți se vor arăta niște entități de separare, unele bune, care te îndrumă spre un plan superior, altele rele, care, precum se detaliază în *Cartea tibetană a morților*, te pot întoarce într-o stare ingrată, chiar inferioară celei de om.

„Îngerii – buni și răi – se vor înfățișa înaintea sufletului“ văd, pe altă pagină, un citat, scris cu disperare chiar în 2 august 2020, ziua morții mamei. Apoi, cu litere mari: NU CRED ÎN IAD. Nu în iadul astfel închipuit. Binele divin nu are cum tolera răul.

— Asta-i trufie, Radu, îl aud pe Cel Alb.

Râde încetitor, aș putea jura că asta face.

— Să vedem, mai departe, continuă Cel Alb. Am scotocit și eu prin caietele astea, mi s-au părut un fel de funii care nu-s legate de nimic. N-au cum să te țină la suprafață, n-au putere. Maxim Radu Niculai, ți-ai așternut rău, ai fost un alcoolic, deși ar fi trebuit să fii cu totul altceva. Uite,

îți mai arăt ceva scris tot de tine, spre sfârșitul celui de-al treilea caiet, tot mai dezlânat, căci după acel 2 august 2020 te-ai dovedit slab, cumplit de neputincios, și-ai intrat din nou în tunel. De ce nu te-ai împotrivit? Ai fi putut să te întorci, poate chiar să mai faci una sau alta în viață.

— Când îți moare un părinte, mori și tu. Mai mult sau mai puțin, nu știi cât anume. Dacă ești numai pe sfert, sau și mai puțin, așa cum eram eu, cum să poți îndura? N-am putut, Doamne. Măcar mama s-a dus înaintea mea.

— Tot eu am ajutat-o să plece și pe ea, pe mama ta, Ana, spune Cel Alb. După ce-ai fost cu copârșeul ei pe umeri și, cu ceilalți unsprezece frați, ai plâns-o până la groapă, tu nu te-ai mai putut opri. Când toți au stat apoi să-și aducă aminte de ea, în grădina ei nemaivăzută, lucind sub cel mai amețitor soare, tu te-ai ridicat de la masă. I-ați văzut la-crima, nu? Era acolo, în colțul ochiului stâng, și i-a curs ușor pe obraz. Cât de greu se despărțea mama de noi, dacă a plâns și după moarte! Și ce puhoi de lume venise s-o petrecă pe ea, străina, până în țintirim. Când s-a rostit asta – străina –, n-ai mai răbdat și te-ai tras ușor spre verandă. Numai tu, cel mai mare și cel mai iubit dintre toți, ți-o puteai aminti cu adevărat. Numai tu ai văzut-o crescând încetul cu încetul în doisprezece copii până a ajuns de o mie de kilograme. Iar asta te-a copleșit. Ai urcat treptele și te-ai dus în cămară. Oare mai e aici? ai șoptit. Cine pe lume se poate despărți de propria mamă? Nu tu. Așa că ai căutat în locul unde ți-ai ascuns vodca cu trei ani înainte și, dacă ai găsit-o, ai băut zdravăn din ea. Ca să uiți, ca să uiți. Biata mama, biată regină, nefericită Reghină! Câtă singurătate! Câtă durere, Doamne, cât de mare e durerea care vine din moarte! N-ai putut-o ostoi. De aceea, acum înțelegi, cu mintea ta tot mai arsă, ai început să citești despre ce se petrece cu oricare om după moarte. Și-ai scris ca să nu uiți, că-n dimineața aceea oricum băuseși deja trei pahare. Până să vină Bețiva, pe care ai trimis-o să cumpere pâine și niște

copane de pasăre, ai scris asta: „Isprăvind vizitarea raiului, a noua zi (după despărțirea de trup), sufletul se urcă din nou la Dumnezeu, pentru a i se închina“.

Și-ai continuat apoi cu sufletul căruia i se arată pentru treizeci de zile Infernul, ca apoi, în ziua a patruzecoa după despărțirea de trup, să fie judecat. O judecată parțială, nu cea mare, care va urma și ea cândva. Pentru asta e bună rugăciunea în ziua aceea, ai scris cu mâna ta. Și-ai continuat, biata mama, ea s-a dus fără să fi auzit nimic despre toate astea. Ai desenat apoi o cruce, mică, de care ai atârnat și niște podoabe. Ca pentru mama ta, căci ea a fost înmormântată de Frați, deci nu i s-a pus o cruce pe mormânt. Și nu s-a dat de pomană, și nu s-a ținut slujbă nici în ziua a treia, când tu ai băut încă un sfert din sticlă, nici în ziua a noua, când n-ai mai lăsat nici o picătură pe fundul ei. Și, după aceea, nu te-ai mai oprit niciodată.

— N-am mai putut să pun stavilă, Cel Alb. Iar acum, din întunecimea asta, mă rog din răspuțeri să primesc îndurare.

— Ți-a zdrobit noaptea Vămii a Șaptesprezecea fluierile picioarelor?

— Nu, nu simt durere în partea aceea. E doar negru, un negru crunt, atât de mistuitor, încât îți dispere cu totul ființa. Parcă aud ceva.

— Ce anume?

— Un cântat de cocoș. Și din partea cealaltă ghicesc un cotcodăcit de găină.

— Ce ușurare! N-am crezut c-o s-o pot scoate la capăt cu tine, Maxim Radu Niculai. Mi-a fost teamă până și acum când, deși n-ai văzut-o, te-ai aflat lângă Vama a Douăzecea, care-i a nemilostivirii. Vama asta e precum o apă groaznic de mare. Dacă te-ai făcut vinovat de cruzime, atunci broaște veninoase te umplu de venin și te prefac în carne vie. Crud n-ai fost năcând, am știut asta. Căci tu, Radu, ai simțit mai mult și poate că mai greu decât alții. Ai îndurat și n-ai ridicat mâna. L-ai sprijinit pe cel care a

fost lângă tine, pe oricare, chiar și pe Bețivă, atât cât ți-a fost în putere. I-ai ajutat pe toți ceilalți, de la ultimul cerșetor până la Damian, de la Mona la Helga...

— Ce e cu Helga, Cel Alb? Ce s-a făcut cu ea?

— E medic neurolog în Berlin. Are un băiat, deja mare, din singura căsătorie pe care a avut-o. I-a pus numele Maximilian. Știi că ți se pare ca dintr-un film mediocru, dar așa stau lucrurile. Nu te-a uitat niciodată. Caută mereu pe internet, prin rețele, informații despre tine. Cum n-a prea găsit de-a lungul anilor, a început să creadă că ți-ai luat un pseudonim. E convinsă că ești un scriitor cunoscut.

Mă umple bucuria, uite că Helga e cu mine în timpul nemișcat de sub Arhivă. Mă umple și amărăciunea totodată.

— Mai mult nu se poate să-ți zic, ea încă este pe drum și-o vreme o să mai înainteze în lume. Pe când tu, Maxim Radu Niculai, o să pleci mai departe.

Cum, s-au isprăvit vămile cele grozave? Acum, când scriu pe aer toate acestea și scrisul se face nespus de limpede și de clar în caietul străveziu pe care-l țin de la început în lume, preotul tocmai zice despre fiul risipitor care s-a întors până la urmă acasă. S-avem credință, că păcătos de-ai fi precum tâlharul răstignit lângă Isus, poți fi iertat. Poate Maxim Radu Niculai a fost alcoolic, dar cine știe dacă a făcut răul, zice părintele. Poate că Domnul, în mila lui nesfârșită, îl va ierta.

— Ai murit în Vinerea Seacă, îmi șoptește Cel Alb. Precum tâlharul acesta. De-aceea e bine să ai și mai departe speranță. Drumul abia acum începe, te mai așteaptă încă multe până la cea dintâi judecată. Roagă-te să fii primit în locul cel bun. Dacă viața omului e, cum tu însuși ai spus, numai o pictură pe apă, nu contează atât de mult câți i-au văzut sau i-au înțeles desenul, ci câți s-au bucurat de el, câți încă îl au viu în minte.

Cerul e de primăvară, norii sunt albi și repezi. Dinspre munte, începe un vânt înghețat, înroșește fețe, împrăștie

zvonuri, risipește amărăciunea. Radu n-a fost un păcătos, cum de îndrăznește să zică cineva asta? se îndârjește Arsenia. O aud, o ating ușor pe o tâmplă, o să aștept, o să am răbdare. Poate stă în puterea celui viu să-l învie pe cel mort, tocmai gândește ea. Prin amintire. Doar că omul nu știe cum să facă asta.

Aud cântatul cocoșului, e atât de aproape. Din întunericul strașnic în care m-am pierdut în această ultimă vază, se aude și găina. Și încetul cu încetul se arată un sfârșit de noapte. Aripa ei plină de culoare începe să despartă ziua, să o tragă, ca pe-un fir pierdut, dinspre beznă. Și cocoșul, cu ghearele ascuțite, deșiră întuneric după întuneric, cu viteză tot mai mare. Zorii se schimbă, sunt de-acum un răsărit neclar de soare. Pentru prima oară, după o veșnicie parcă, mă simt nespus de ușor. Nu mai am nici o urmă de durere.

— Cel Alb! izbucnesc. Doamne, sunt liber, Cel Alb!

— Hai, grăbește-te, surâde Cel Alb, o să treci curând mai departe. Aproape că te poți întoarce spre zid. Cum care zid? Aha, nu mai vezi nici un zid. Nici nu mai e, s-a năruit odată cu vămile.

Dragostea e îndelung răbdătoare și nu pierie niciodată, draga mea Helga! Până și acum, mă ridică ușor, îmi înalță trupul, mă întoarce spre pajiștea unde nu se deșiră nici un zid, ci numai lumină. Cineva, încă nevăzut, tocmai lovește într-o minge de țig.

— Prinde-o, Maxim Radu! strigă.

Mă arunc, cu toată agilitatea, o apuc, o țin bine. Apoi, coplesit de iubire, pornesc în fugă spre partea cealaltă.

—Septembrie 2024, New York

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.